

Március idusa, a jogainkért való küzdelmünk szimbóluma

Emlékezzünk a '48-as ifjak forradalmi szenvedélyére

Mi lett a forradalmakkal?

T. SZABÓ CSABA

A márciusi ifjak – nemzeti történelmünk hőse avatott alakjai – minden magyar forradalomból nagyobb piedesztálra kerültek. Neveik ott fénylenek szinte minden pusztai falu és magyar nagyváros főterén, iskoláján és a magyar kollektív mentalitás pozitív fertályán. Rájuk emlékezünk és az ő áldozatkészségük, szabadságvágyuk és a tavasz jelképezte feltámadás, újrakezdés politikai metaforájának ünnepét üljük március 15-én. Az ünnepi kavalkádban azonban érdemes egy kevésbé pozitív kérdést is feltenni: mikor halt meg a forradalom, mint társadalmi jelenség?

A forradalmak ritkán járták át, hatották át egységes szellemben a társadalmakat. A Rákóczi-szabadságharc idején is, minden bizonnyal voltak olyan kiscsi magyar falvak, ahova a változás szele, vagy még híre sem biztos, hogy eljutott. Ugyancsak illúzió lenne azt hinni, hogy a márciusi ifjak és az 1848-as forradalom vezető magyar politikusi egységes ideológiát követve lettek a Habsburg monarchia, az elnyomás, a nemzetiségi, nyelvi és emberi jogok védelmezői és szószólói. Olyan ügyet tudtak találni, olyan ideológiai és szellemi értéket, ami minden különbözőség felett állt és rövid időre el tudta nyomni a különbözőségeket. Hasonló mechanizmusokat érzékelhetünk az 1956-os forradalomban is.

Manapság, amikor az országhatárok, a nemzeti identitás, mint lételem, és az emberi jogok így, vagy úgy, de legalább Európában biztosítva vannak, és nemzetközi szabályrendszerek szerint lettek rögzítve, minden más ügy és társadalmi probléma másodlagos szintre szorul. Ehhez társul még a sokat idézett értékvesztés szubjektív és nehezen meghatározható problémája is: ma már ezernyi politikai, szellemi, vallási identitás létezik, amelynek radikálisan más meghatározása van az emberi szabadságról és jogokról egyaránt. Ez az ideológiai diverzitás és tudatosítás oda vezetett, hogy ma már nem tudunk forradalmat „csinálni”. A nemrég megjelent régi hangzású, új Depeche Mode dal ezt a korszakjellemet ragadja meg: a 19. század lelkes forradalmi és kifinomult, vagy talán elemien leegyszerűsített eszméi mára eltorzultak és darabjaira estek. Március ifjainak harca egyrészt aktualitását veszítette – mondhatni szerencsére, és hála az ő hősiességüknek –, hisz határainkat (láthatóan) nem fenyegeti semmi-

lyen politikai entitás, egyetemes és nemzetiségi jogaink egy része – igaz nem teljesen – biztosítva van. A 19. század forradalmi tehát majdnem sikeresek lettek, eredményük hosszú távon egy majdnem tökéletes, majdnem elfogadható helyzetet teremtett Európában. Sajnos a „majdnem” sérelmeit és hiányosságait azonban mi, erdélyi magyarok nagyon is érezzük. A 19. század letisztult vagy naivan felnagyolt ideológiai, amelyek lehetőséget teremtettek az akkori forradalmakra.

Ma a márciusi ifjak mozgalma olyan számunkra, mint egy széttört tükör: összerakni nem lehet már, és önmagunknak már csak egy torz mását látjuk az ő tevékenységükben. Olyanok, mint ők, soha nem lehetünk. Egyrészt, mert nem azokkal a problémákkal küzdünk, mint ők, másrészt mert ma lehetetlen olyan egységes, mindent átívelő elvre építeni egy „forradalmat”. A fiatalok, ha úgy tetszik, liberális, demokratikus ifjúság tüntetéssorozat Romániában alig húsz nap után véget ért, és az össztársadalom alig egynegyedét tudta megmozgatni. Persze, ez is jóval több, mint a márciusi ifjak tömege – egyszerűen ma már a „többiek” nehezebb megmozgatni vagy irányítani, mint 1848-ban. A többiek vagy más elveket vallottak, vagy teljesen apolitikus és antipolitikus elveket követve, a közöny sötétségbe burkolóztak. Az eszmék változatossága és a politikai szerepvállalás olyan méretekben távol esik már a '48-as ideáloktól, hogy azokat akár már felesleges is példaértékűnek említeni. Nihilizmust félretelve: nem hiszem, hogy a mai Európában lehetséges egy olyan mélységű forradalom, mint az 1848-as vagy az arab országokon átsöprő és kétes kimenetelű forradalmak. A forradalom alighanem olyan, mint a kamaszok sajátos mechanizmusa: egy felnőtté lett társadalom már túlságosan másképp gondolkodik (már ha létezik kollektív gondolkodás), mint egy száz évvel ezelőtti, naiv korszak szaturnuszi aranykora.

Hol a forradalom? – kérdezhetjük depechi szövegekre. A forradalom – legalábbis Európában – egy aranykor múltbeli tükre maradt és ez így is van jól, talán. A változások miféleképpen már nem a márciusi ifjak vulkanikus örömeivel és erejével fognak létrejönni, hanem a kis lépések, aprócska gőzölgések, mozgalmak révén. Az apátiából feléledni vágyó társadalomnak szenvedélyre, tüzre, életkedvre lenne szüksége, ehhez azonban csak a legnagyobb krízishelyzetek és lelkesedések adnak lehetőséget. Lesz-e még felénk ilyen? Percekre, órákra, talán hetekre igen. Ami fontos, hogy a márciusi ifjak elmúlt szenvedélyét legalább tartsuk meg emlékeztünkben és ne feledjük el soha. Talán jól jön az még valamikor miféleképpen is...

KOLOZSVÁRI KRONOLÓGIA

- 1848. március 21-én** a kolozsvári százfős városi tanács ülésével, továbbá a reformokat, valamint az uniót követelő, a Főkörmányszékhez intézett feliratának megfogalmazásával, utcai tüntetésekkel kezdetét vette az erdélyi forradalom.
- 1848. május 29. és július 8.** között tartják az utolsó erdélyi országgyűlést kolozsvári székhellyel; ezen a várost Grois Gusztáv főbíró és Gyergyai Ferenc jegyző képviseli; május 30-án a Redut nagytermében egyhangúan kimondják az uniót Magyarországgal; az erre vonatkozó törvénycíkket az uralkodó július 4-én szentesíti.
- 1848. július 2-ára** összehívott „népképviselői országgyűlés”-re Kolozsvár Méhes Sámuel tanárszerkesztőt és gróf Széchenyi István közlekedésügyi minisztert választja követőül.
- 1848. június 19-től 1849. január 2-ig** báró Vay Miklós az erdélyi királyi biztos.
- 1848. július 7-én** újabb követválasztást tartanak, mert Széchenyi nem fogadta el a tisztséget; Gyergyai Ferencet választják meg.
- 1848. augusztus 16-án** Szász Károly javaslatára az unióbizottság kimondja, hogy a Kolozsvári Akadémiai Líceumot egyetemmé kell kiegészíteni és a pesti egyetem mintájára megszervezni.
- 1848. november 14-től december 22-ig** gróf Mikó Imre az Erdélyi Főkörmányszék elnöke.
- 1848. november 17-én** Grois Gusztáv főbíró javaslatára feladják a várost, másnap bevonulnak Kolozsvárra az August Wardener tábornok és Karl Urban alezredes vezette császári csapatok.
- 1848. december 25-én** Bem tábornok felszabadítja Kolozsvárt.
- 1848–1849-ben** több, hosszabb-rövidebb életű politikai lap jelenik meg a városban: *Jelen*, *Ellenőr*, *Honvéd*, *Szabadság*.
- 1849. január 2-án** báró Kemény Ferenc elnök – az unióra való tekintettel – felfüggeszti a Főkörmányszék működését.
- 1849. május 11-én** a Fellegváriban kivégzik a rögtönítélő bíróság által halálra ítélt, szász nemzeti érdekekért küzdő Stephan Ludwig Roth evangélikus tanárt.
- 1849. július 17. és 23.** között Nicolae Bălcescu és Cezar Bolliac havasalföldi román író-politikusok a Biasini szálló vendégei.
- 1849. július 11-től 1851. április 18-án** bekövetkezett haláláig Ludwig von Wohlgenuth császári és királyi altábornagy Erdély katonai és polgári kormányzója.
- 1849. augusztus 14–15-én** a magyar csapatok kivonulnak Kolozsvárról, feladva azt az orosz és osztrák csapatoknak.
- 1849. szeptember 24-én** Erdélyt hat katonai vidékre osztják, Kolozsvár-vidékhez (székhelye Kolozsvár) tartozik Kraszna, Közép-Szolnok, Aranyosszék, Torda-Doboka, Kővár-vidék, Belső-Szolnok egy része.
- 1849. október 18-án** Kolozsvár Szamosfalva felőli határában kivégeznek két magyar honvédtisztet: Tamás András alezredes és Sándor László őrnagyot.
- 1849 novemberétől 1852 júniusáig** jelenik meg a forradalom vérbefojtása utáni első hírlap, a Makoldi Sámuel szerkesztette *Kolozsvári Lap*.

(Forrás: Gaal György – Kolozsvár a századok sodrában: várostörténeti kronológia)